

Kdo je bil knez Pribina?

Starodavno središče južne Slovaške — mesto Nitra se vneto pripravlja na proslavo 1100 letnice prve krščanske cerkve v Srednji Evropi, ki jo je postavil v njem knez Pribina. Proslava se bo vršila dne 12. t. m. in bo zavzemala tudi narodno-politični značaj, saj je bila Pribinova kneževina ob slovanski rekli Donavi ena prvih slovanskih državnih tvorb.

Kdo pa je bil, kdaj in kako je živel knez Pribina?

Slovanska plemena, ki so v V. in VI. stoletju zaposleda ozemlje današnje Češkoslovaške države, so imela enoten jezik. Vendar pa politično niso bila edina, marveč so bila razdeljena na veliko število majhnih plemenskih kneževin. Kakor povsod, so se začele tudi tu opredeljevati posamezne vladavine šele tedaj, ko se je kako pleme kje stalno nastanilo. Tako je nastala Pribinova vladavina v Njtri, Mojmirovska na Velehradu, Přemyslovska v Pragi itd.

Kakor se zdi, je bil Pribina edini, ki se mu je posrečilo, da iz lastnega in nekoliko sosednjih plemen ustvari majhno državo v vzhodnem delu ozemlja, na katerem so se nastanila češkoslovaška plemena. Ko je ustanavljal svojo državo, je bil še pogan. A vse kaže, da se je zelo zanimal za kulturni napredek in vse, kar je prihajalo s francoskega zapada. Dalje pričajo o tem tudi razna dejstva, da je bil v milosti pri zelo močni sosedni vzhodno-frankovski državi. Ko je moravski

vladar Mojmir sovražno nastopil proti Pribini in ga pregnal iz njegove države, se je Pribina zašel k frankovskemu kralju in se potem pod njegovim vplivom pokristjani. Frankovski kralj je potem tudi pomagal Pribini, da se je vrnil v svojo prestolnico v Njtri.

Ko je Pribina znova zavladal v Njtri, ga je tam obiskal salzburski nadškof Adalram, in ob tej priliki je nadškof posvetil prvo krščansko cerkvico, posvečeno sv. Emeramu.

To je bila majhna krščanska cerkvica, katere ostanki so se ohranili do današnjih dni. V zadnjem času so cerkvico skrbno obnovili; ob tej priliki so rešili nekoliko starih zidov, ostanke oltarjev in poznejše dozidave. Središče današnje nitranske škofijske cerkve je bilo sezidano v XIII. stoletju. To cerkev so skozi vsa stoletja skrbno negovali in po zadnji obnovi v minulem letu se je ponovno zablistela v vsej svoji lepoti. Cerkev ni velika, a je krasna stavba in se ji vidi, da je bila skozi veliko stoletij središče kulturnega in verskega življenja v Njtri.

Samo mesto Nitra je bilo kakor nalašč ustvarjeno za varno vladavinsko prestolnico v srednjem veku. Kakor skalnat otok sredi kasneje nastalega mesta je stalo iz davnih dni na dobro zavarovanem kraju, ki so ga proti severu branili gorski grebeni in pa reka Nitra. V tej naravni trdnjavi so se mogla razviti kulturna prizadevanja in gibanja. Stara Pribinova cerkvica je postala žarišče krščanstva za vso slovansko okolico. Njtro sta obiskala tudi slovanska apostola sveti Ciril in Metod.

Stara slovanska kultura v Njtri in okolici je odolela tudi dobi madžarskega gospodstva. Dasi je pomadžarjevanje pritiskalo na premišljen, načrten in brezobziren način po vsem slovaškem ozemlju, se je ohranil v Njtri vsaj v ljudskih slojih slovaški duh in slovaški jezik. Dosednje pomadžarjevanje se je začelo v drugi polovici 19. stoletja in je doseglo svoj višek tik pred svetovno vojno, ko je pod silo razmer številni Slovaki v Njtri padli na pišlih 30 odstotkov.

Da je bilo to stanje samo navidezno, umetno ustvarjeno, se vidi najbolje iz tega, da je danes, 15 let po svetovni vojni, Njtra zopet popolnoma slovaška. V teh letih je Njtra tudi na zunanjo znatno napredovala in ima danes veliko mogočih državnih in drugih javnih in zasebnih modernih stavb in dobra prometna sredstva; reko Njtro so uravnali, postavili veliko letališče itd. Po zadnjem štetju l. 1930 je imela Njtra 21.250 duš, od tega 4% Madžarov.

Proslava 1100 letnice prve krščanske cerkve v Srednji Evropi bo dokazala, da je češkoslovaški narod ohranil kulturno zapuščino kneza Pribine neokrnjeno.

»Storimo svoj del« — tako se glasi geslo na gornjem znaku, ki ga je ustanovil ameriški predsednik Roosevelt za tista podjetja, katera ga v boju proti brezposelnosti krepko podpirajo.

Skavti imajo letos svoj jamboree — svoj svetovni kongres v Gödöllő na Ogrskem. Na sliki vidimo vzhodni pred ogrskim državnim upravnikom Horthyem in ustanoviteljem skavtskega gibanja lordom Baden-Powellom. - Zborovalcev je do 30.000.

S krompirjem bodo gnojili

Na Holandskem je letos polje tako bogato obrodilo, da ne vedo kam s prideiki. Da bi preprečila preizkušene cene, je holandska vlada pokupila ves zgodnji krompir, ki ga niti po 75 centov kilogram nihče ni maral. Krompir raztrosijo po travnikih kot gnojilo. Toliko ljudi strada v Evropi, v Rusiji grozi lakota, tu pa se uporablja za gnoj izvrstno ljudsko živilo. Človeško bratstvo — kje si žel!

Največje orgle na svetu

Največjih orgel na svetu nima ne Evropa ne Amerika, marveč Avstralija, in sicer v mestu Sydney. Orgle imajo 140 registrov in do 10.000 piščali. Mogoče je igrati tudi le na posamezne dele orgel, vendar mora biti vselej najmanj pet igralcev. Mehove goni elektrika. Kadar igrajo na vse orgle, morajo odpreti okna, ker bi drugače popolnile šipe. Orgle oenijo na približno 8 milijonov dinarjev.

Rusko ljudstvo ob žetvi brez kruha!

Kar mnogi in mnogi niso hoteli verjeti in se zdi nemogoče, je vendarle resnica: Rusko ljudstvo kljub obilni žetvi strada. »Centropress«, ki sovjeto nikakor ni nasprotna, poroča iz Harkova:

V zadnjem času prihajajo iz raznih krajev Ukrajine vedno pogostejše vesti o težavah v prehrani, ki kažejo, da ljudstvo ponekod že dobesedno strada. Kruh je izginil celo iz »storginoz«, to je iz trgovin za tuje, v katerih pa more kupovati vsakdo, a seveda le s srebrnim ali zlatim denarjem oziroma z inozemskimi valutami.

Nameščenci v sovjetskih podjetjih dobivajo sedaj samo po 200 gramov kruha na dan. Masti sploh ni. Mleka dobiva posamezna oseba po eno osminko litra na dan. Namesto sladkorja dele sladkorčke, a še to v zelo nezadostni količini. In vendar je bila Ukrajina vedno središče sladkorne industrije.

Po ulicah ukrajinskih mest je vse pogostejše videti ljudi, ki se jim lakota od daleč pozna. Ljudje so splošno shujšali za 15 do 20 kg.

Najznačilnejše pa je, da se vse to dogaja v času obilne žetve. Torej lakota brez slabe letine. Vzrok je v tem, ker vlada obrača vso svojo skrb v to, da bi napolnila svoja skladišča za vojsko in državno policijo (GPU) in strogo pazi, da živež ne pride v zasebne roke. Vse krajevne sovjetske ustanove in komsomolske organizacije so prejele nalog, da na vsak način zagotovijo žetveni prispevek za državne magazine, ne glede na to, ali preostane kaj za prebivalstvo ali nič. Kakor začasa strašne lakote l. 1921-22 pošiljajo vse preostanke živeža na sever SSSR. To položaj še pogoršava in še bolj otežuje prehrano ukrajinskega kmetijskega prebivalstva.

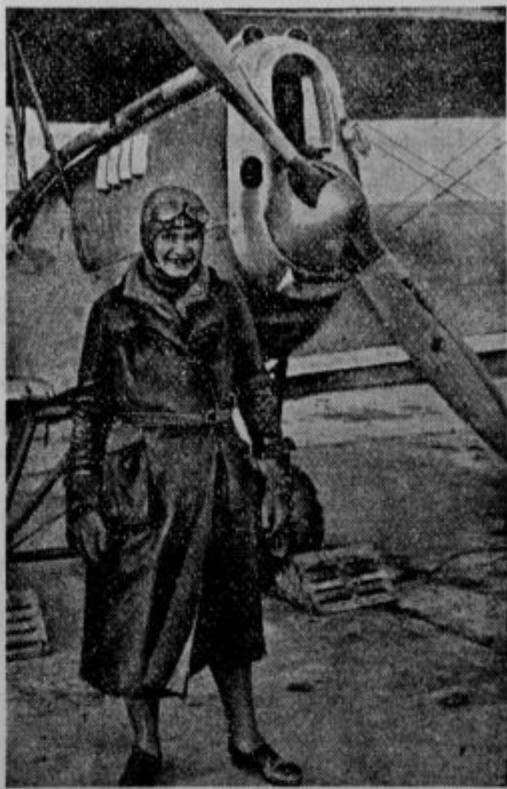
Sovjetsko časopisje sistematično prikrieva lakoto med prebivalstvom in iz političnih razlogov skuša dokazati, da je katastrofa pogodila zapad in ne vzhod ter naglašuje sijajno letošnjo letino. Resnica pa je, da prebivalstvo strada sredi obilne žetve. Dobro se hranita samo rdeča armada in policija. Veliko zrnja propade ob nepazljivosti žetvi in ob prevažanju v državna skladišča. Pa še v državnih skladiščih žito mnogokrat uniči vlaga in drugi nedostatki.

Spomenik za iznajditelja svetovnega jezika esperanto. Na sliki vidimo njegovo hčer — gospodično Zamenhof — ob odkritju spomenika v mestu Bergen op Zoom.

Piva treba se odvaditi...

Narod, ki se ima v oblasti, je narod bodočnosti. Češkoslovaki so v toletih letih do 1929 popili vsako leto več piva. Tega leta se je dvignila njihova proizvodnja piva na 11.610.000 hl. Toda kakor hitro se je začela gospodarska kriza, so postali zmernejši in vedno zmernejši, tako da je padla predukcija piva naslednje: 1930 leta 11 milj. 417.000 hl, 1931 l. 10.376.000 hl in 1932 leta samo še 9.555.000 hl. Na posamezno glavo je odpadlo 1932 leta po 52 litrov, 1929 77,8 litra in 1932 povprečno 63,5 litra. Od združenih 583 češkoslovaških pivovarj jih je bilo 1932 v obratu samo še 430. — Našim pivskim razvadam pa tudi svetovna gospodarska kriza ne more do živga...

Francoska letalka Helena Boucher, ki je s svojim malim enokrovnikom dosegla višino 6100 m in tako posekala dosežanj ameriški ženski višinski rekord (5500 m).

Pretrsljiv glas ukrajinskih škofov

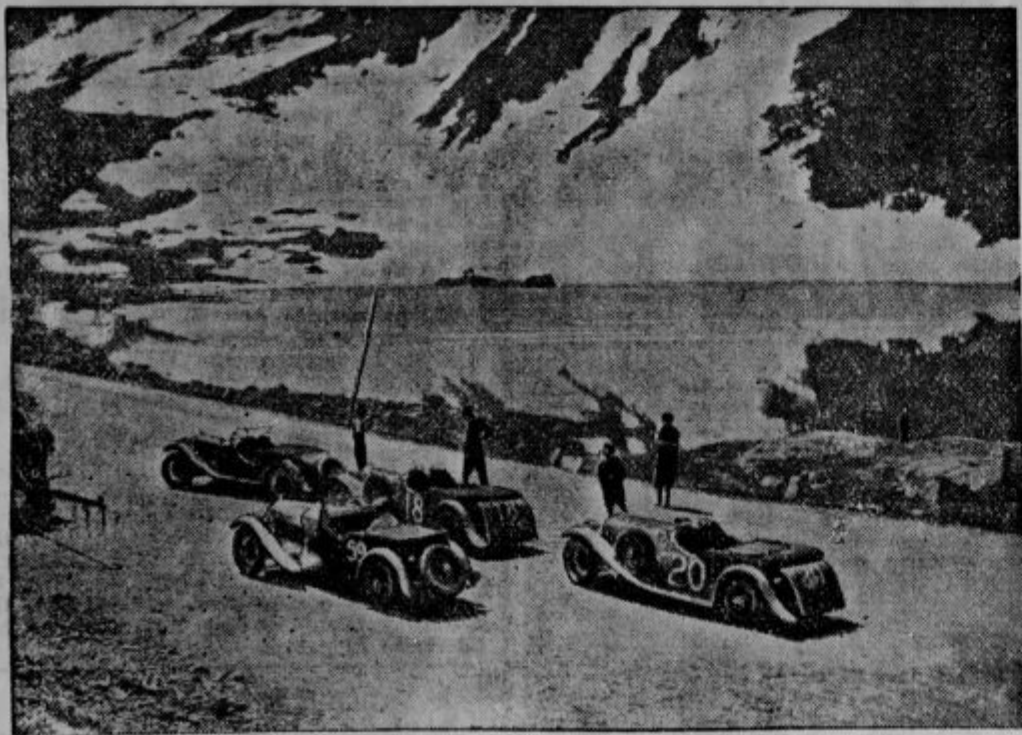
Ukrajinski škofje, na čelu metropolit Szepetycki, so objavili 24. julija manifest o lakoti v Sovjetski Ukrajini: »Ukrajina se bori s smrtjo; njeno prebivalstvo lakote umira. Ljudi uničujejo sistem državne kapitalizma, ki je zgrajen na nepravilnosti, goljufiji, neveri in npravi pokvarjenosti, je spravil nekaj tako bogato deželo na rob popolnega propada. Poglavar svete katoliške Cerkve, papež Pij XI. je že pred tremi leti slovesno protestiral proti vsemu, kar v boljševizmu nasprotuje Bogu, krščanstvu in človeški naravi; svaril je pred posledicami boljševističnih zločinov. Vse katoliški svet in z njim smo se tudi mi pridružili protestu sv. Očeta. Danes vidimo posledice boljševiške vladave; stanje je strašno in postaja iz dneva v dan strašnejše. Ob teh zločinih onemi človeška narava in kri v žilah zastaja.

Ko sami nismo v stanju, da bi mogli svojim umirajočim bratom kakorkoli materialno pomagati, se obračamo do vernikov naše Cerkve z gorečo prošnjo, da jim z molitvijo, žrtvami in z drugimi dobrimi deli krščanske ljubezni zaželeno pomoč od neba izprošajo. Če na zemlji drugače nobenega upanja na pomoč ni spoznati.

Pred vsem svetom protestiramo proti zatiranju otrok, siromakov, slabotnih in neolčnih; preganjave pa dolžimo pred sodiščem Vsemogočnega. Kri delavcev, ki so ob lakoti obdelovali črno zemljo Ukrajine, kliče k nebu za maščevanje; glas lakote trpečih ženkeev se dviga k Bogu Sabaoth. Vse kristjane sveta, vse vernike, zlasti pa vse delavce in kmete, predvsem naše rojake, pozivamo s prošnjo: Pridružite se protestu bolesti; širite protest po vsem svetu. Vse radijske postaje prosimo, da razširijo protest po etru.

»Nobene kupčije, vse je odpotavalok«
»Da, da, ves dan brusim pete, pa ne najdem žive duše.«

avtomobilske tekme po najvišjih evropskih cest ah: skupina vozil na prelazu Elnele v švic, alpah.

Poljski zgodovinski sprevod na svetovni razstavi v Chicagu. V sprevodu je nastopilo 40.000 Poljakov in ameriških Poljakov. Na sliki vidimo voz generala Kazimirja Pulaškega, poveljnika v vojni za ameriško neodvisnost.

